

KONSEPTET HELHETLIG FORVALTNINGSPLAN FOR BARENTSHAVET

Bakgrunn – formålet med forvaltningsplanen for Barentshavet

I det politiske grunnlaget for regjeringen, Sem-erklæringen heter det at regjeringen vil "legge opp til en helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet, der hensynet til miljø, fiskerier, petroleumsvirksomhet og sjøtransport vurderes samlet". Opplegget for en mer helhetlig forvaltning av havområdene og for etableringen av den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet er deretter konkretisert i Stortingsmelding nr. 12 (2001-2002) *Rent og rikt hav*.

De marine økosystemene påvirkes av en rekke menneskelige aktiviteter som pågår i havområdet og av forurensning som transporteres med luft og vann fra andre områder. For å sikre at totalbelastningen ikke blir for stor og at miljøkvaliteten og ressursgrunnlaget opprettholdes, er det nødvendig å samordne forvaltningen av ulike menneskelige aktiviteter. Formålet med forvaltningsplanen er nettopp å etablere rammebetingelser som gjør det mulig å balansere næringsinteressene knyttet til fiskeri, sjøtransport og petroleumsvirksomhet innenfor rammen av en bærekraftig utvikling. Forvaltningsplanen skal altså gjøre det mulig å se påvirkning fra ulike menneskelige aktiviteter som i dag forvaltes enkeltvis, i sammenheng. På denne måten skal behovet for å redusere den totale belastningen lettere kunne identifiseres enn i dag, og tiltak skal i større grad enn i dag kunne vurderes på tvers av sektorer. Gjennomføringen av tiltak og virkemidler vil imidlertid som i dag foretas av de ansvarlige departementer gjennom ordinære beslutningsprosesser.

Utgangspunkt

Forvaltningsplanen for Barentshavet har følgende utgangspunkt:

- **Verdiskaping:** Lofoten – Barentshavet rommer store ressurser og har også betydning for annen bruk, bl.a. som transportåre. Forvaltningsplanen skal legge til rette for verdiskaping gjennom utnyttelse av ressursene innenfor rammen av en bærekraftig utvikling.
- **Miljøkvalitet:** Lofoten – Barentshavet er blant de reneste og rikeste havområdene i verden. Virksomhet i området skal drives på en måte som sikrer den overordnede miljøkvaliteten i havområdet.

Økosystembasert forvaltning har til formål å oppnå bærekraftig bruk av ressurser og goder fra naturen og samtidig opprettholde økosystemenes struktur, virkemåte og produktivitet. Forvaltningsplanen vil derfor være et verktøy både for å tilrettelegge for verdiskaping og for å opprettholde miljøverdiene i havområdet. Det tas sikte på å ferdigstille forvaltningsplanen vinteren 2005/2006.

Konseptet

Forvaltningsplanen for Barentshavet skal tilrettelegge for verdiskaping basert på ressursene i havområdet og samtidig stille krav slik at miljøet i Lofoten og Barentshavet sikres for kommende generasjoner. Planen skal vurdere behovet for tiltak for å unngå uønskede konsekvenser av virksomhet, og der det er påkrevet anbefale kostnadseffektive tiltak på tvers av sektorer. På denne måten skal planen bidra til å sikre både miljøkvaliteten og stabile rammebetingelser for næringsvirksomhet i området.

Hovedinnretning: verktøy for å kontrollere miljøkonsekvenser og identifisere de mest kostnadseffektive konsekvensreducerende tiltak på tvers av sektorer.

Forvaltningsplanen skal:

- *Identifisere påvirkninger fra de virksomheter som antas å ville pågå i havområdet, med hovedvekt på petroleumsvirksomhet, fiskeri, skipstrafikk;* Dette innebærer å klargjøre på hvilke måter ulike næringer vil kunne gi konsekvenser for miljøet ved gitte scenarier for utvikling. Eksempler er påvirkning av sjøbunnen ved fiskeriaktivitet, spredning av fremmede organismer gjennom utslipp av ballastvann fra skipstrafikk og skade på sjøfugl ved akutte utslipp av olje fra petroleumsnæring eller skipstrafikk. Slike påvirkninger er identifisert i de sektorvise utredningene av konsekvenser som er gjennomført og inngår i grunnlaget for forvaltningsplanen (se tekstboks nedenfor).

Utredninger gjennomført som grunnlag for forvaltningsplanen

Sektorvise utredninger:

Utredning av konsekvenser av helårig petroleumsvirksomhet i området Lofoten – Barentshavet (ULB). Olje- og energidepartementet 2003.

Utredning av konsekvenser av skipstrafikk i området Lofoten – Barentshavet. Kystdirektoratet 2004.

Utredning av konsekvenser av fiskeri i området Lofoten – Barentshavet. Fiskeridirektoratet 2004.

Utredning av konsekvenser av ytre påvirkning. Klimaendring, forurensning og annen påvirkning fra kilder utenfor norsk del av Barentshavet. Norsk Polarinstitut 2004.

Felles grunnlag for sektorvise utredninger (utvalg):

Miljø- og ressursbeskrivelse av området Lofoten – Barentshavet. Havforskningsinstituttet og Norsk Polarinstitut 2002.

Identifisering av særlige verdifulle områder i Lofoten – Barentshavet. Havforskningsinstituttet og Norsk Polarinstitut 2003.

Beskrivelse av samfunnsmessige forhold i Nord-Norge. Agenda Utredning & Utvikling AS og NORUT Samfunnsforskning AS 2003.

- *Sammenfatte de samlede konsekvensene av de ulike sektoraktivitetene og vurdere disse opp mot mål for miljøtilstanden i havområdet for på denne måten å identifisere behov for konsekvens- og risikoreduserende tiltak.*

De sektorvise utredningene av petroleumsvirksomhet, skipstrafikk, fiskerier og ytre påvirkninger har utredet konsekvensene av de ulike enkeltpåvirkningene. I forvaltningsplanen må disse sees i sammenheng. Det legges derfor opp til å gjøre en vurdering av de samlede konsekvensene for miljø og næringsaktivitet av flere påvirkninger i ett og samme område. Vurderingen skal omfatte planlagte handlinger og uforutsette hendelser (uhell). Samlede konsekvenser og risiko vil så vurderes opp mot mål for miljøtilstanden. På bakgrunn av vurderingen kan nødvendige tiltak identifiseres.

- *Vurdere konsekvenser av menneskelige aktiviteter for mulighetene til å utøve annen næringsvirksomhet i havområdet, og på det grunnlag avveie hensynet mellom ulike næringer.*

Ovennevnte utredninger vil gi en oversikt over de konsekvenser hver enkelt næring i området kan ha for mulighetene til å utøve annen næringsvirksomhet i området. På denne bakgrunn vil det vurderes behov for tiltak for å redusere potensielle arealkonflikter, og på den måten foreta nødvendig avveining av hensynene til de ulike næringene i området.

- *Identifisere de mest kostnadseffektive tiltakene på tvers av sektorer, så langt det er mulig beregne kost/nytte for aktuelle tiltak, og gi anbefalinger for oppfølging i de ordinære beslutningsprosesser.*

Ved behov for tiltak for å redusere de samlede konsekvensene eller hindre potensielle arealkonflikter i hele eller deler av havområdet, vil muligheten for å gjennomføre relevante tiltak bli vurdert i alle sektorer slik at de mest kostnadseffektive tiltakene kan bli identifisert. Samfunnsøkonomisk kostnad og nytte av ulike tiltak vil bli beregnet så langt det lar seg gjøre. Ulike tiltak vil være aktuelle i ulike deler av havområdet. Forvaltningsplanen vil således bli en arealbasert plan. Folkeretten setter grenser for Norges myndighet i sjøterritoriet og på det åpne hav. Nasjonale tiltak vil derfor bli vurdert innenfor den ramme folkeretten setter. I tillegg til tiltak som kan gjennomføres nasjonalt, skal planen gi en beskrivelse og vurdering av internasjonale prosesser som har betydning for tilstanden i området Lofoten – Barentshavet.

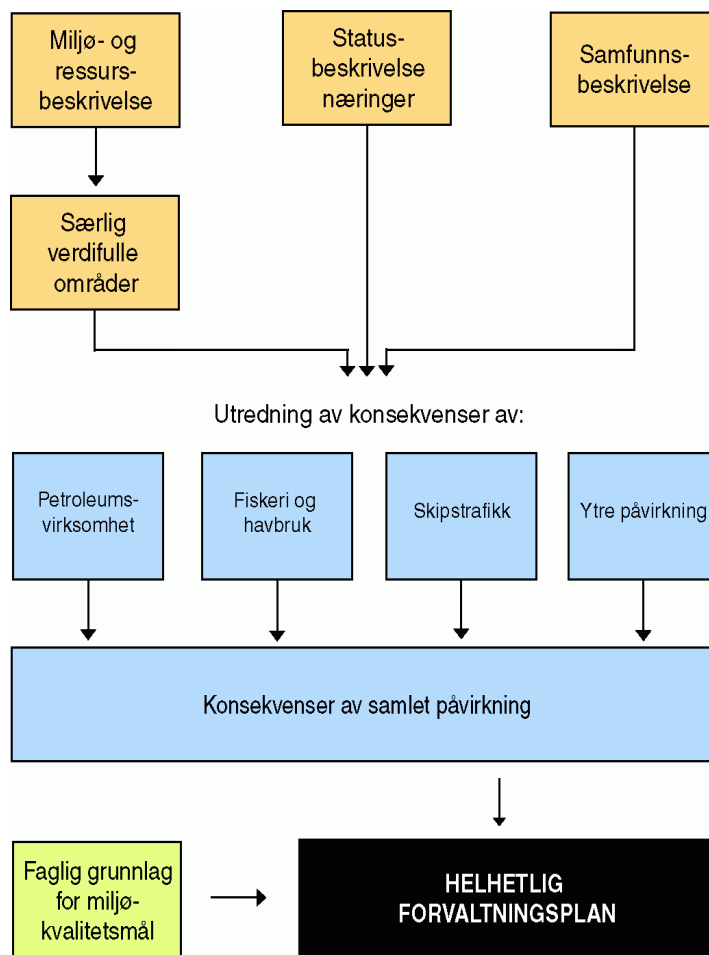
- *Identifisere forvaltningsrelevante kunnskapshull og anbefale hvordan disse bør følges opp.*

Det skal gis en vurdering av kunnskapsgrunnlaget som er lagt til grunn og identifiseres forvaltningsrelevante kunnskapshull. Ut fra en slik

vurdering skal planen gi føringer for prioritering av forsknings- og overvåkingsoppgaver.

- *Identifisere muligheter for samordning og videreutvikling av overvåkingen av havområdet.*

Dagens overvåking av påvirkningsfaktorer, miljøfaktorer og ressurser i området vil bli gjennomgått og mulighetene for å rasjonalisere overvåkingen bli vurdert. Behovet for å endre fokus for overvåkingen ut fra eventuelle nye miljøkvalitetsmål og -indikatorer på miljøtilstanden i havområdet vil bli vurdert.

Organisering av prosessen med helhetlig forvaltningsplan for Barentshavet.

Oppdatering og oppfølging av planen

Gjennomføring av tiltak som foreslås i forvaltningsplanen foretas av de ansvarlige departementene gjennom ordinære beslutningsprosesser.

Det skal etableres et oppfølgingssystem som sikrer at forvaltningsplanen oppdateres. Dette vil bli presentert i planen.

Planens geografiske virkeområde

Forvaltningsplanen vil omfatte aktiviteter i norsk del av Barentshavet sørover til og med yttersiden av Lofoten. Forvaltningsplanen vil i imidlertid i utgangspunktet ikke omfatte kystnære aktiviteter med lokale virkninger eller virkninger i tilknyttede vassdrag. Kystnære aktiviteter som kan gi konsekvenser for miljøet i området Lofoten – Barentshavet vil imidlertid omfattes av forvaltningsplanen.

Av praktiske grunner vil området deles inn i mindre enheter ut fra forskjeller i naturforhold. Vurderingene beskrevet ovenfor vil der det er naturlig gjøres separat for å gjøre det mulig å ta høyde for variasjon mellom delområdene.

Egen prosess for marine beskyttede områder – marin verneplan

Det er igangsatt et arbeid med en nasjonal marin verneplan, jf. St. meld. nr. 43 (1998-99) *Vern og bruk i kystsona* og St. meld. nr. 12 (2001-2002) *Rent og rikt hav*. Planen skal sikre at et utvalg av representative, særegne, sårbare eller truede marine undersjøiske naturtyper og naturverdier blir sikret for fremtiden, bl.a. som referanseområder for forskning og overvåking.

Områdene skal inkludere et representativt utvalg av marine naturtyper innen hver av de tre biogeografiske regionene langs norskekysten. Bruk av lovverk vil bli vurdert konkret for hvert enkelt område ut fra hva som er mest hensiktsmessig i forhold til verneformålet, og både naturvernloven og annet lovverk er aktuelt.

Det er opprettet et rådgivende utvalg som skal foreslå hvilke områder som bør inngå i verneplanen, valg av verneform, bruk av lovverk og forslag til verneregler for områdene. Dette utvalget avga i 2003 en foreløpig tilråding om 36 områder som utvalget mener bør inkluderes i nasjonal marin verneplan. Utvalget skal levere sin endelige tilråding senest den 30. juni 2004. Prinsippene for arbeidet fastsettes i nært samråd mellom Miljøverndepartementet, Fiskeridepartementet, Nærings- og Handelsdepartementet og Olje- og Energidepartementet. Direktoratet for naturforvaltning skal deretter i samarbeid med berørte fagmyndigheter utarbeide forslag til verneplan og utredningsprogram. Dette arbeidet vil pågå parallelt med utviklingen av forvaltningsplanen for Barentshavet. Forslag eller beslutninger om beskyttede områder i Lofoten eller Barentshavet vil legges til grunn for arbeidet med forvaltningsplanen.

Oppsummering: Hovedinnhold

Det tas sikte på at forvaltningsplanen for Barentshavet inneholder følgende elementer:

- Mål
 - Overordnede mål for forvaltningen av havområdet som ivaretar både miljøhensynet og hensynet til næringsinteressene i området
 - Miljøkvalitetsmål som beskriver den ønskede miljøtilstanden, basert på opprettholdelse av økosystemenes struktur og funksjon, i havområdet
- Beskrivelse av konsekvenser av menneskelige aktiviteter på miljøet i området, både for enkeltsektorer, kombinasjoner av disse og de samlede konsekvensene under ulike forutsetninger.
- Vurdering av de samlede miljøkonsekvenser opp mot ønsket miljøtilstand i havområdet (miljøkvalitetsmål), og dermed av behovet for konsekvensreducerende tiltak.
- Vurdering av konsekvenser av menneskelige aktiviteter på mulighetene for å utøve annen næringsvirksomhet i havområdet.
- Analyse på tvers av sektorer av tiltak som kan redusere konsekvensene på miljøet og hindre potensielle arealkonflikter mellom næringer.
- Anbefalinger om hvilke krav som må stilles til virksomhet i de ulike delene av havområdene, dvs. en arealbasert plan for tiltak. Identifisering av relevante myndigheter og beslutningsprosesser for konkret gjennomføring av tiltak.
- Beskrivelse og vurdering av relevante internasjonale prosesser.
- Beskrivelse av forvaltningsrelevante kunnskapshull og føringer for prioritering av forsknings- og overvåkingsoppgaver for å ivareta dette.
- Eventuelle forslag til samordning og videreutvikling av overvåkingen av havområdet.
- Plan for oppdatering.